

"Eğer şirk yolunda esbâba havale edilse, karıncanın eseri karınca gibi ehemmiyetsiz ve zerrenin san'atı, zerre kadar kıymeti kalmaz ve her şey mânen sukut ettiği gibi maddeten dahi o derece sukut edecekti ki, koca dünyayı beş parayla kimse almazdı." İzah?

"Aynen öyle de tevhid yolunda her şey Kadîr-i Zülcelâle intisap ve istinat ettiğinden, bir karınca bir firavunu, bir sinek bir Nemrudu, bir mikrop bir cebbarı mağlûb ettikleri gibi, tırnak gibi bir çekirdek dağ gibi bir ağacı omuzunda taşıyarak o ağacın bütün âlât ve cihazatının menşei ve mahzeni bir tezgâh olmakla beraber; her bir zerre dahi, yüz bin san'atlarda ve tarzlarda bulunan cisimleri ve suretleri teşkil etmek hizmetinde bulunmak olan hadsiz vazifeleri o intisap ve istinatla görebilir. Ve o küçücük memurların ve bu incecik askerlerin mazhar oldukları eserler gayet mükemmel ve san'atlı ve kıymettar olur. Çünkü, o eserleri yapan zât, Kadîr-i Zülcelâldir, onların ellerine vermiş, onları perde yapmış."

"Eğer şirk yolunda esbâba havale edilse, karıncanın eseri karınca gibi ehemmiyetsiz ve zerrenin san'atı, zerre kadar kıymeti kalmaz ve her şey mânen sukut ettiği gibi maddeten dahi o derece sukut edecekti ki, koca dünyayı beş parayla kimse almazdı."(1)

Bir incir çekirdeği sonsuz kudrete dayanmadan onun namı ile hareket etmeden incir ağacını taşıyamaz, ona kaynaklık edemez. Bir arı, Allah'ın sonsuz ilim ve kudreti olmadan o mükemmel bal tatlısını icat edemez. Gözsüz ve şuarsuz ipek böceği, Allah'ın isim ve sıfatları olmadan o ipeği icat edemez. Yani bunları yapan ve arka planda işleyen Allah'ın sonsuz **ilim, irade ve kudret** gibi sıfatlarıdır.

Mesela, bir şahsın kendi güç ve kuvveti ile İstanbul'da yaşayan milyonlarca insanı alıp zorla bir yere götürüp zorla bir işte çalıştırması imkansız bir şeydir. Ama aynı şahıs devlet adına ve devlet kuvvetine dayanarak o İstanbul ahalisini alır zorla bir yere sevk eder ve zorla bir işte çalıştırabilir, zira arkasında devlet kuvveti, devletin ordu ve polisi vardır.

Mesela, karayolunda bir trafik polisi küçük bir el işareti ile koca tır kamyonunu durduruyor, aynı polis elbisesini çıkarıp aynı hareketi yapsa değil kamyonu bir bisikleti dahi durduramaz. Demek o kamyonu durduran polisin kendi şahsi gücü ve

---

kuvveti değil, onun resmi elbisesi arkasında duran devletin kuvvetidir. Aynı şekilde arı, incir çekirdeği ve ipek böceği gibi güçsüz ve zavallı mahluklar, o harika işler olan bal, incir ağacı ve ipek gibi nimetleri, kendi şahsi kuvvet ve ilimleri ile değil, Allah'ın sonsuz ilim ve kudretine dayanarak yapıyorlar.

Arı ile bal arasında orantısız bir fark vardır. Bal mükemmel ve harika bir nimet iken arı gayet şuuruz ve zavallı bir hayvandır. Balı arıdan bilmek ile bir şahsın kendi gücü ile milyonlarca İstanbul ahalisini dövebileceğini ve güç yetirebileceğini söylemek aynı eşitlikte bir safsatadır. İşte bu paragrafta verilen ana mesaj budur. **Karınca** kendi gücü noktasından zerre kadar önemi yok iken, Allah'ın havl ve kuvvetine dayandığında bir sarayı yıkacak bir kudrete mazhar olabiliyor.

(1) bk. [Sualar, İkinci Şua, İkinci Makam.](#)